

Kumous kulman takana

Romaniassa tehtiin - niin kuin jotkut ehkä vielä muistavat - joulukuussa "vallankumous", joka oli maailman menestyksekkäin mediavallankumous kahdessa mielessä: missään muualla eivät tv-kamerat ole olleet niin paljon kaikkialla eikä milloinkaan muulloin kansainvälinen mediaverkosto ole osallistunut niin innokkaasti vanhojen vallanpitäjien kumoamiseen. Ei siis ihme, että vallankumouksen veteraanien kohtaaminen kokosi Budapestiin huhtikuun 1990 alussa suuren osallistujajoukon, johon minäkin Erkki Huhtamon kanssa soluttauduin.

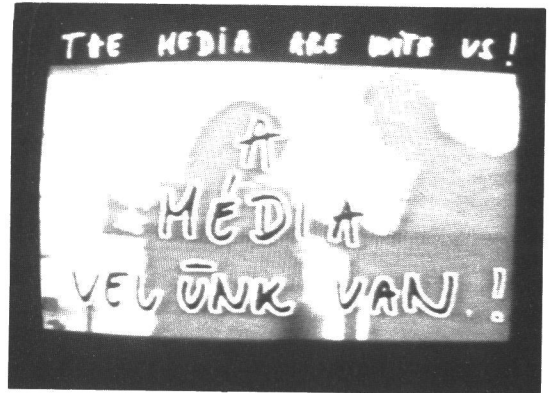
Symposiumi oli kaksimieliseltä nimeltään *The Media Are with Us!*, kaksimieliseltä ainakin länsimaaisista osallistujista, joiden mielestä mediat osallistuiivat sekä vallankumoukseen että valheiden välittämiseen (ks. Veijo Hietalan ja kumppanien artikkeli toisaalla tässä lehdessä). Tästä syntyikin kokouksen kiinnostava perusjännite, kun todellisuus ja todellisuuden esittäminen olivat toisille yksi ja sama ja toisille kaksi eri asiaa.

Toinen jännite syntyi siitä, että uutisväen, taiteilijoiden ja tieteilijöiden diskurssit pyrkivät sekoittamaan melkomoiseksi puuroksi - meitä veteraaneja kun tuli niin monella junalla. Oikeat veteraanit tulivat Bukarestista: oli ihmisiä, jotka olivat tv-studiossa alkuhetkiltä lähtien ja kertoivat minuutti minuutilta, kuinka kaikki todella tapahtui. Kävi esimerkiksi ilmi, että näyttelijöiden ja runoilijoiden johtama alkuvaihe kesti tunnin; sen jälkeen tulivat univormukuiset.

Toisen asteen veteraanit olivat paikallista ja muiden sosialististen maiden väkeä. He ymmärsivät kumouksen välttämättömyyden ja olivat olleet koko ajan hengessä mukana. Kun kumous kulman takana oli käynnissä, he järjestivät sinne näkö- ja tietoyhteyksiä. Esimerkiksi Unkarista organisoitiin Romanian puolelle dataverkko, jota pitkin voitiin kommunikoida Securitaten huomaamatta.

Kolmannen asteen veteraanit järjestivät yhteyksiä ja uutisia eri maiden - mm. Italian, Ranskan ja Espanjan - televisioihin. Tärkeitä saavutuksia tuntuivat olevan suorien lähetysten suuri määrä ja ensimmäisenä paikalle ehtiminen.

Me muut olimme sekalaista seurakuntaa, joka oli saanut kokea vallankumouksen huuman muiden välittämänä. Varsinkin videotaiteilijat nautiskelivat ajatuksella, että kaikilla on pian mahdollisuus kuvata valtaapitäviä. Eräs teatteriohjaaja laskeskelee, mitä

lavastettu vallankumous olisi maksanut, ja totesi, että sen täytyi olla aito, koska se olisi muuten tullut liian kalliiksi. Osa alustajista esitti konkreettisesta aiheesta huolimatta niin teoreettista pohdintaa medioista, että sillä ei ollut yhtymäkohtia minkään valtakunnan asioihin. Jostakin syystä isäntämaan tutkijat syyllistyivät tähän eniten.

Tutkijoista tunnetuin oli amerikkalainen Margaret Morse, jolla valitettavasti oli erittäin lyhyt aika esitelmälleen, koska aikataulu ei pitänyt missään vaiheessa. Hän ehti esitellä amerikkalaisen uutisoinnin periaatteita mutta myöskin näyttää erällä välilajilla loistoexamples maansa uutiskerronnasta. Skeptikoista taas poleemisin oli Länsi-Saksassa asuva itävaltalainen Peter Weibel, joka käytti elokuvateoreettistakin käsitteistöä arvostellessaan medioiden valehtelevaa roolia ja vallankumouksellisten sisäistämää totaritarismia. Hän kiinnitti esimerkiksi huomiota samaan asiaan kuin me suomalaisetkin eli kameran katseen kaikkivoipaisuuteen Ceausescua tuomittaessa.

Budapest ei ollut niin puhdas ja siisti, kuin se esitettiin esimerkiksi Ernst Lubitschin elokuvassa *Kauppa kulman takana* (1940), mutta ei siellä toisaalta ollut kansannousuakaan - ellei vaaleja lasketa sellaiseksi - niin kuin lähes kaikissa uudemmissa unkarilaiselokuviissa. Ilma on likaista ja Trabantit haisevat. Menneisyyden kerrokset ovat kuitenkin niin selvästi näkyvissä, että vauhdinotto halutulta vuosikymmeneltä tai -sadalta on mahdollista. Symposiumikin järjestettiin Mücsarnok-taidegalleriassa, joka sijaitsee kaksoismonarkian aikaisessa monumentaalisessa kaupunkiympäristössä. Monenkirjavat vaalimainokset muistuttivat uudesta aikakaudesta ja muutoksesta, joka kenties on todellisempi kuin Romaniassa.

Tästäkin kokouksesta syntyy julkaisu. Myös kamerat kävivät koko ajan, sillä Unkarin tv oli paikalla ja kokosi symposiumista laajan ohjelman.

Ari Honka-Hallila